

SLAGFJÄDERN

Finlands försvar

**Det svenska
automatgeväret**

Aurora

Årgång 99
4-2017

Slagfjädern är medlemstidning för Försvarsutbildarna Stockholm och Södermanland. Den utkommer i 6000 ex fyra gånger om året.

Besöks- och Postadress

Försvarsutbildarna
Stockholm och Södermanland
Karlavägen 65
114 49 Stockholm

stockholm@forsvarsutbildarna.se

Material och foton insändas till ovanstående brevdress eller till epost-adressen.

www.forsvarsutbildarna.se/stockholm

Facebook: Försvarsutbildarna Stockholm och Södermanland

Ansvärgivare och redaktör

Thomas Eckered
thomas.eckered@forsvarsutbildarna.se

Redaktion

Jan Forsberg
Agneta Cedervall
Malin Linder

Annonser (enbart sista sidan):

Annonsspriser Helsida färg 4.800:-
format 175 x 236 mm
Halvsida färg: 3.000:-
format 175 x 115 mm alt 87 x 236 mm
Annonssoriginal kan levereras i 4-färg som
högupplöst pdf-fil. Redaktionen kan även
tillverka original på annonsörens uppdrag.

Sista manusdag (Slagfjädern)

Nr	
1-2018	15 februari
2-2018	15 maj
3-2018	15 september
4-2018	15 november

Texter och foton

Texter bör helst levereras digitalt i Word-format, men kan även levereras som pappersutskrift. Foton bör helst levereras som högupplösta jpg-filer, men kan även levereras som påsiktbilder. Redaktionen förbehåller sig rätten att justera i texten samt beskära bilder.

Grafisk formgivning och Produktion

Agneta Cedervall
Idé & Form 1942 HB • 08-758 18 25
ideoform@bredband.net

Tryck

Normy Stockholm AB

För åsikter framförda i redaktionellt material svarar respektive författare. Slagfjädern får gärna citeras, men ange källan. Foton får endast användas efter överenskommelse med fotografen.

Omslag framsida

Hemvärnssoldat under
övningen Aurora
Foto: Thomas Widlund

Omslag baksida

Foto: Malin Linder

i detta nummer

För Sverige - i tid.....	3
Förbundsstämman 2018	3
Finland i skuggan av Ryssland	4
Det svenska automatgeväret.....	10
Var störtade Röd Niklas?	14
Livgardet och Hemvärnet under Aurora 17.....	16
Vintergatan 2018.....	18
Intervju med Mikael Smedin.....	19
Adventsvespern i Gustaf Adolfskyrkan	20
Slagfjädern 100 år.....	21
Vad händer hos Försvarsutbildarna Gotland	22
Slagfjädern saluterar	23
Två betydelsefulla medlemmar har gått bort.....	23

Vad händer under vintern och våren 2018

16 jan	Ordförandekonferens	Karlavägen 65
27 jan	Vintergatan	Livgardet
2 - 4 febr	För din säkerhet – informatörer	Tylebäck, Halmstad
15 febr	Sista manusdag Slagfjädern 1-2018	
Senast 28 febr	Föreningsstämmorna	Stockholm
20 mars	Förbundsstämma 2018	Gotland
1 april - 30 okt	Färö Kursgård öppen (25% rabatt för alla medlemmar)	Färö Kursgård
27 - 29 april	Trivselhelg	Riddarhuset, Stockholm
29 maj	Karlbergs Musikkår, konsert	Falsterbo
2 - 3 juni	Riksstämman	

Military Weekend och GU-F

8 - 10 dec 2017	Military Weekend	Berga, Stockholm
12 - 14 jan	Military Weekend	Livgardet, Stockholm
13 - 15 april	Military Weekend	Berga, Stockholm
4 - 18 maj	GU-F	Färö, Gotland
15 - 17 juni	Military Weekend	Färö, Gotland

För din säkerhet

28 maj - 3 juni Krisberedskapsveckan Stockholm

Det fullständiga och uppdaterade Kursprogrammet för 2018 finns på Försvarsutbildarna Stockholm och Södermanlands hemsida www.forsvarsutbildarna.se/stockholm

Aktiviteterna publiceras också på Förbundets Facebooksida Försvarsutbildarna Stockholm och Södermanland

Anmälan till Förbundets kurser skall göras på Hemsidan. Anmälan till Military Weekend skall göras på Svenska Försvarsutbildningsförbundets hemsida www.forsvarsutbildarna.se

Johan René

För Sverige - i tid

Varför finns förbundet till? Jag är ju tämligen ny i förbunds-sammanhang och har haft anledning att ställa mig den frågan många gånger. Vad är den övergripande idén med förbundet? Att trycka och skicka ut föreningarnas årsmöteshandlingar motiverar varken tillvaro eller kostnad – heller inte organiseringen av Military Weekends. Det måste finnas något annat.

I arbetet med att hitta någon form av balans mellan kostnader och intäkter har förbundsstyrelsen genomfört en förenklad "nollbas-planering". Vi fann att vi måste utgå ifrån den grundläggande idén med organisationens existens. Varför bildades Landstormsförbundet en gång och varför organiserades det som det gjorde?

Jag kan bara antyda svaren på frågorna på dessa få rader. Situationen i början av seklet påminde lite grand om nu. Stormakter i vår närhet rustade sig till tänderna, medan Sverige under hela 1800-talet

närmast negligerat försvaret av riket. Trots den nya värnplikten och byggandet av pansarskeppen ansågs försvaret inte motsvara försvars-behoven. Samtidigt fanns det mycket skilda åsikter om behovet av försvar och vad som skulle försvaras. 1914 och inte minst 1939 blev försvarets brister påtagliga.

Frivilligrörelsen var ett svar från de som ville satsa på försvaret. Dels satte man upp och utbildade territoriella förband – med naturlighet hade de lokal anknytning, dels agiterade föreningarna för ett stärkande av rikets försvar. Gustaf V valspråk "Med folket för fosterlandet" kan ses som en ledstjärna, i mera modern språkdräkt säger "För Sverige – i tiden" samma sak.

Idag heter vi Försvarsutbildarna, uppgiften att utbilda för Försvarsmaktens och det civila försvarets räkning samt att argumentera för ett stärkande av rikets försvar har vi kvar. Vi är en folkrörelse för att kunna lösa denna uppgift och vi

understöds av staten för detta. Där har vi vår huvuduppgift!

Sveriges försvar har under tjugo år inte bara negligerats utan aktivt nedrustats. Behoven av återtagande är mycket stora. Frivilligrörelsens folk måste utifrån intresse och sakkunskap argumentera för ett stärkande av försvaret och aktivt bidra därtill. Och vi måste göra det i en kompetent organisation, som har förmåga att både ta emot statliga anslag och organisera militär och civil utbildning till totalförsvarets nytta.

Alla våra medlemmar söker sig inte till oss för glädjen att utbilda i och argumentera för ett starkare försvar. Men de handfasta intressen, som lockat medlemmarna, måste vi kunna kanalisera till försvarets och landets bästa. Vårt land får inte igen riskera att bli en lekboll för andra nationers intressen, vi måste verka för Sverige – i tid. ■

Johan René

Förbundsstämman 2018

kommer att hållas
tisdagen den 20 mars 2018
kl 18.00 på Starrängsringen 69, Stockholm

Kallelse kommer att skickas ut senare.

Finland i skuggan av Ryssland

Finlands modernaste robotbåt av Haminaklass. Fartygen är 51 meter långa med displacement på 250 ton. En 57 mm Bofors allmålskanon och fyra sjörobotar av typ SAAB robot 15 SF Mk 3 vilket ger en räckvidd på 240 km. Utöver 57 mm kanonen har fartygen ett luftvärnsrobotsystem av typ Umkhonto från Sydafrika. Detta system kan bekämpa luftmål med en radie på 15 km och upp till 10 000 meters höjd. Detta system avsågs installeras till våra Visbykorvetter som ett kompletterande skydd utöver kanonen. Regeringsbeslut fattades i Sverige 2006 men alliansregeringen avbröt upphandlingen.

På en fråga till en hög finsk officer om han ser några problem med den 134 mil långa landgränsen mot Ryssland, så svarar han det hade varit ännu större problem om vi inte hade en landgräns österut! Finland firar 2017 sitt 100 års jubileum som en fri nation. Landet har präglats av förhållandet till grannlandet i öster. Slagfjäders medarbetare Jan Forsberg, före detta lärare vid Försvarshögskolan, jämför försvarsmakterna i Finland och Sverige.

TEXT: JAN FORSBERG • FOTO: FÖRFATTAREN, WIKIPEDIA

Överstelöjtnant Jan Forsberg

FOTO: THOMAS ECKERED

Vårt östra broderland Finland lät aldrig avveckla sin Försvarsmakt så grundligt som vi gjorde det i Sverige. De historiska erfarenheterna gjorde att man bibehöll det så kallade "invasionsförsvaret" till skillnad från i Sverige. Värnplikten bibehölls och

effekterna av detta blir tydligare för varje dag. Sammanlagt mobiliserar Finland idag 280 000 soldater i händelse av kris eller krig. Vi i Sverige kan skapa en samlad Försvarsmakt om 50 000 soldater varav 22 000 är hemvärnssoldater. Varför denna obalans kan man fråga sig?

Kostnaderna för Finlands försvar ligger år 2017 på 2 830 miljoner Euro vilket motsvarar cirka 28 miljarder svenska kronor. I Sverige får försvaret 2017 cirka 45 miljarder kronor och prognosen för år 2020 är 50 miljarder kronor.

I det finska rambeslutet sker en kraftig ökning av anslagen. För 2020

Jämförelse Sverige/Finland

	Sverige	Finland
	100	62
	120	224
	24	737
	7	8
	4	0
	50 000	280 000
Brigader	2	8

skall det finska försvaret få 3037 miljoner Euro vilket motsvara cirka 30 miljarder svenska kronor. Men redan 2021 skall det finska försvaret få en rejäl ökning av anslaget till 4301 miljoner Euro vilket ger 43,4 miljarder svenska kronor. Detta motsvarar på fyra år en dryg 50 % ökning av försvarsanslaget. Den drastiska ökningen är bland annat för att tillgodose de finska stridskraf-

ternas behov av ny modern materiel. Samtidigt kompenserar den de behov som skapats genom en kraftfull eskalering av hotbilden som för närvarande sker i vårt närområde. Har vi i Sverige en helt annan hotbild är vad som finns på andra sidan Åland? Svaret är naturligtvis ja, men skillnaden motsvarar inte alls den differens som en jämförelse av våra länders försvarsförmågor visar.

Finland har utöver sina 124 Leopard 2 A4 köpt 100 Leopard 2 A6 med det långa eldröret L/55. Detta ger stridsvagnen i kombination med den nya DM 63 ammunitionen en kraftigt ökad förmåga att slå igenom pansar.

Finland, Danmark och Norge har valt att köpa nya pilprojektiler DM 63 till sina stridsvagnar.

En jämförelse som borde bekymra

En jämförelse av styrkeförhållanden mellan Sverige och Finland ger vid handen att Finland bibehållit stora delar av sina förmågor. Skillnaden är mycket tydlig. Finland förlitar sig på egen förmåga först och främst och samarbetar gärna men har alltid den egna förmågan i fokus. Sveriges politiker talar gärna sig varma för samarbeten. Känslan är att de försöker prata samarbeten för att dölja Sveriges bristande försvarsförmåga.

Det finns bara en väg till ökad försvarsförmåga och den tar Sverige inte fullt ut. NATOs 2 % mål är inte för inte en målsättning som ska skapa ökad försvarsförmåga. Sverige har långt kvar innan vi ens kan drömma om att komma upp i tvåprocentmålet. Resultatet är bristande förmåga inom flera områden som är vitala för svenskt försvar.

Det amerikanska MLRS M270 systemet köptes av Finland i två omgångar. Varje fordon har 12 raketer om 306 kg vikt. Systemet ger en hög momentan eldkraft samtidigt som fordonen har god terrängframkomlighet och har splitterskydd. Efter varje eldöppnande som tar mindre än 40 sekunder kan förbandet omgruppera snabbt för att undvika bekämpning.

Artilleriet en stark faktor

Sedan det andra världskriget har Finland alltid insett artilleriets betydelse. Utöver de drygt 700 artilleripjäserna förfogar den finska armén över 698 12 cm granatkastare. Därutöver finns det 75 raketartilleripjäser. Detta är ett system som helt saknas i den svenska armén. De finska raketartillerisystemen MLRS M270 skjuter 22,7 cm raketer med en vikt på 306 kg i salvor om 12 raketer per fordon. Salvan skjuts på under 40 sekunder.

Räckvidden för systemet är i grundversionen 32 km, men med specialraketer kan upp till 120 km räckvidd erhållas. MLRS-systemet tillverkades ursprungligen av USA och fortfarande finns systemen i sex Natoländer. Ett av dessa sålde sina till Finland för några år sedan.

I Sverige försvann kustartilleriet helt år 2000. Det så kallade

invasionsförsvaret avvecklades och ett nytt insatsförsvaret tog vid.

I Finland finns kustartilleriet kvar som en del i de två kustbrigaderna med 76 stycken 13 cm kustartillerikanoner. Huvuddelen av brigaderna består av amfibie- eller infanteribataljoner. Nylands brigad i sydvästra Finland med svenska som utbildningsspråk är en amfibiebrigad.

Kustartilleriets kanoner finns i två versioner med 130 TK (tornikanuuna): som fast kustartilleri samt även som rörliga artilleripjäser. Pjäserna är konstruerade av det finska företaget Tampella och är kustartilleriets huvudvapen från 1980-talet.

Den optimala räckvidden med vanlig ammunition är 30 km och med specialammunition 40 km. Därutöver har Kustartilleriet två olika rörliga sjömålsrobotsystem, ett tyngre och ett lättare, vilkas räckvidd är 70 km respektive 8 km.

Nya pansarhaubitsar införs

Finlands försvarsminister undertecknade i mars 2017 i Seoul i Sydkorea ett upphandlingskontrakt gällande nya pansarhaubitsar K9 Thunder. I samband med detta undertecknades också ett avtal som skall stödja en eventuell anskaffning av samma system i Estland. Det totala värdet av upphandlingen uppgår till cirka 1,4 miljarder svenska kronor och i denna summa ingår totalt 48 pansarhaubitsar med reservdelar och utbildning.

Leveranser till Finland börjar redan i år. De bandgående 155 mm:s pansarhaubitsarna K9 Thunder gör det möjligt att understödja de operativa rörliga arméförbanden med artillerield med lång räckvidd och med god precision. Systemets rörlighet är god såväl i terräng som på landsväg.

Det sydkoreanska artillerisystemet K 9 Thunder levereras redan under 2017. Sammanlagt 48 pjäser har inköpts med en option på ytterligare ett antal pjäser. Pjäsen har ett långt eldrör L/52 vilket också är standard på de svenska Archersystemen. Till skillnad från den svenska Archern som har hjul har K 9 band. Vagnen väger 47 ton och har en motor från MTU i Tyskland på 1 000 hästkrafter. Maximal skottvidd 30 km med normalgranat men med en specialgranat kan skottvidden öka till 56 km.

Framtiden ur ett finskt perspektiv

Den militära aktiviteten och de militära spänningarna i Östersjöområdet

har ökat ständigt den senaste tiden. Risker för överraskande angrepp ökar och tiden för förvarning vid militära kriser har blivit kortare enligt den finska regeringen.

Tröskeln för att ta till olika maktmedel har sänkts vilket skapar behov för en mer allsidig och modern försvarsmakt.

Säkerhetsläget i Finlands närområde har försämrats efter Rysslands annektering av Krim och konflikten i östra Ukraina. De militära spänningarna i Östersjöområdet har ökat betydligt och därmed osäkerheten avseende gränsen mellan krig och fred. Östersjöområdet har fått en större militärstrategisk betydelse och den militära aktiviteten i området har ökat. Samtidigt har den militära närvaron i det arktiska området också ökat. Kolahalvön är fortfarande en viktig del för Ryssland. Här

Finlands utsatta läge syns tydligt på kartbilden. Ryssland har avsevärda resurser på Nordkalotten för försvar av bland annat det arktiska området.

Skiss på de nya finska korvetterna. Med nästan 100 meter längd blir de större än vår Visbyklass (72 meter).

Finland valde 1992 att köpa ett amerikanskt allvädersjaktplan efter Sovjetunionens upplösning. Tre år senare levererades de första F-18 stridsflygplanen och sammanlagt blev det 64 stycken som ingick i köpet. Finlands F-18 Hornet är utrustade med lufttankningsanordning och har därmed en stor räckvidd. De kan dessutom landa på en kort landningsbana.

finns avsevärda mängder av strategiska vapensystem

Den finska marinen

Det finska marina försvaret utvecklas mot snabbare och rörligare insatser än dagens. Ny materiel som ska tillföras krävs för att upprätthålla marinens snabba och flexibla beredskap och övervakningsförmåga. Tyngdpunkten är lagd på avvärjning vid utsjö- och kustområdena.

Robotsystemet för robotbåtarna i Hamina-klassen, ska uppgraderas och fartygen ska även i övrigt renoveras och modifieras. Dessutom ska fartygen få ubåtsjakt och torpedsystem. Äldre stridsfartyg ska tas ur drift och ersättas med en ny fartygsklass på 2020-talet.

De nya korvetterna ska byggas vid Rauma Marine Constructions i Raumo och ska vara klara att tas i bruk från och med år

Inledningsvis var de finska F-18 endast avsedda som jaktplan. Efterhand köptes attackrobotar in av typ Maverick. Det mycket omtalade köpet av långräckviddiga precisionsrobotar är nu genomfört trots ryska protester. De amerikanska AGM-158A JASSM tunga attackrobotarna kan nå mål på upp till 370 km avstånd med mycket hög precision. Stridsdelen väger 450 kg och har en penetrator som kan slå igenom kraftigt skyddade anläggningar.

2025. Korvetterna blir närmare 100 meter långa. Just nu pågår upphandling av fartygens vapen- och strids-

ledningssystem. Korvetterna ska bland annat förses med utrustning för signalspaning och torpeder, en

NASAMS 2 designades av Kongsberg i Norge för att skapa ett luftvärnsrobotsystem med ett befintligt jaktrobotsystem för stridsflyg. Tanken var att kunna använda robotarna antingen i luftvärnsrollen eller vid behov på stridsflygplanen. De finska systemen har ett specialkonstruerat terränggående splitterskyddat fordon av typ Sisu som ger ökad rörlighet till de sex luftvärnsrobotarna av typ AIM-120 AMRAAM. Räckvidden är 40 km vilket motsvarar våra robotsystem 97 HAWK. I övrigt har roboten ett eget målsökarsystem med radar.

vapentyp som den finska marinen saknar för närvarande. Stommen i marinen blir de fyra nya korvetterna och de uppggraderade fyra robotbåtarna.

Finlands luftförsvar

För att öka uthålligheten upprättas ett större nätverk av flygbaser och basresurser. Tillförsel av nya beväpningsalternativ till flygvapnets F-18 Hornet flygplan och luftvärnets förnyelse är viktiga delar för att skapa ökad förmåga. Under kommande decennium ska luftvärnsystemen utvecklas för en "tillräcklig höghöjdsluftvärnsförmåga", som det står skrivet. Just nu har Finland fått NASAM 2 levererat och med detta system kan man bekämpa luftmål på upp till 25 000 meters höjd. Finessen med systemet är att man använder samma jaktrobotar som till de flygande systemen (F-18 Hornet) nämligen AMRAAM AIM-120. Denna radarjaktrobot har även Sverige anskaffat.

F-18 Hornet kommer att ersättas av ett nytt flygplanssystem under senare hälften av 2020-talet. Här finns bland annat det nya svenska SAAB Gripen NG med som ett alternativ i upphandlingen, som det ser ut just nu. Förnyelsen är kopplad till den bedömda säkerhetspolitiska omgivningen, som ställer ökade krav på snabbhet och flexibilitet.

Värnplikten och försvarsviljan

Den allmänna värnplikten och utbildning av hela den tjänstdugliga manliga åldersklassen ger på ett kostnadseffektivt sätt de finska stridskrafterna ett bra tillskott av kompetens. Den frivilliga militärtjänsten för kvinnor utvecklas även som en del av det totala systemet. Antalet kvinnor som tjänstgör i krishanteringsuppdrag försöker man utöka. Mönstringssystemet förbättras genom att de värnpliktigas specialkompetenser och förmågor beaktas.

Den finska reservens utbildningssystem är en helhet, i vilken ingår försvarsmaktens repetitionsövningar och frivilliga övningar samt Försvarsutbildningsföreningens kurser.

Försvarsviljan och det frivilliga försvarsarbetet

Förändringar i omvärlden visar på vikten av att det finska samhället har förmåga att klara av kriser, och i detta spelar försvarsviljan en viktig roll. Försvaret är hela folkets sak, och finländarnas höga försvarsvilja är grunden för försvarsförmågan. En viktig del upprätthålls genom organisationerna som utför frivilligt

försvarsarbete. Den stora försvarsviljan upprätthålls i Finland också genom kvalitet i utbildningen av de värnpliktiga. Därutöver genom att det frivilliga försvarsarbetet stöds av den finska försvarsmakten. Försvarsutbildarna i Finland har utvecklats till en strategisk partner för den finska försvarsmakten. Målet är att stärka det frivilliga försvarets roll i det lokala finska försvaret av hembygden.

Sverige kan lära av Finland i mer än ett avseende! ■

Det svenska automatgeväret AG m/42 och m/42B

Henrik Jansson

FOTO: THOMAS ECKERED

I Slagfjädersns serie om de svenska eldhandvapnen har automatkarbinerna och kpistarna behandlats i tre tidigare artiklar (Slagfjädern 1, 2 och 3-2017.

I denna artikel beskrivs det ovanligare men intressanta vapnet automatgevär AG m/42 och m/42B.

Automatgeväret togs ur krigsorganisationen i takt med att Ak4 kom 1964. AG m/42B fick emellertid en renässans som inskjutningsvapen på PV-pjä 1110. Vapnet monterades på ovensidan av PV-pjäsens eldrör. PV-pjäsens skytt avfyrade en spårljuskula med inskjutningsvapnet mot målet. Om denna spårljuskula

träffade visste man att man låg rätt och avfyrade därefter huvudvapnet. Funktionen var överlägset effektiv, säger gamla PV-pjäskyttar.

Författaren Henrik Jansson är verksam inom Försvarsutbildarna Stockholm och Södermanland, bland annat som instruktör för Ak5C. Hans artiklar bygger på omfattande källstudier av dokument, intervjuer och provskjutningar.

FOTO: FÖRFATTAREN, FMV, ARMÉMUSEUM

Svensk trupp på minröjningsuppdrag i Kongo. Soldat tre och fyra från vänster är beväpnade med AG m/42B.

FOTO: ARMÉMUSEUM/INGEMAR WEMMENHÖG

1900-talets första hälft var en synnerligen våldsam tid och Europa präglades av de båda världskrigen. Utvecklingen av de militära doktrinerna fick en rejäl skjuts under denna tid och de tekniksprång som togs gav

ofta tyvärr mycket blodiga resultat på slagfältet. Handeldvapen och understödsvapen utvecklades fort under denna tid och påverkades i hög grad av förändringar i hur kriget fördes. I Sverige var den svenska armén mot slutet av 1800-talet utrustad med enkelskottsgeväret m/1867–89 i kaliber 8x58RD. Detta var inte en optimal beväpning för krig under 1900-talet och beslut togs att i samarbete med Norge anta såväl en ny kaliber som ett nytt gevär.

En gemensam kommission med norska officerare kom fram till att 6,5mm var en ypperlig kaliber rent ballistiskt sett. Hylsstorleken blev, efter en del diskussioner där Norge förordade en randpatron, satt till 55 mm i en standardhylsa.

Ungefär samtidigt testades de flesta repetergevär som fanns tillgängliga och i kampen mellan Krag-Jorgesen, Mannlicher och Mauser, befanns Mausergeväret ha mest fördelar och minst nackdelar.

1894 antogs de första vapnen i 6,5x55mm, karbin m/94 till kavalleriet och 1896 kom så gevär m/96 till armén. Vapnen tillverkades i Sverige vid gevärsfaktorierna i Husqvarna och Eskilstuna, men även på Mausers fabrik i Oberndorf.

Totalt tillverkades över 500 000 vapen. Motsvarande vapen i andra länder var Storbritanniens Lee-Enfield No1 i kaliber .303 British, USAs Springfield 1903 i kaliber .30-06 och Tysklands Mauser 98 i kaliber 7,92x57mm.

Svensk Mauser m/96 och AG m/42B

Efter första världskriget ville försvarsmakter världen över uppgadera det vanliga repetergevärets funktion för att öka skyttegruppens eldkraft, helt enkelt "mer bly i luften" på kortare tid. Detta arbete pågick kontinuerligt under mellankrigstiden och även om andra världskriget inleddes med stora mängder repetergevär i alla deltagande krigsmakter, hade automatgevären, såväl halvautomatiska som helautomatiska gjort sitt definitiva intåg.

USA antog 1936 Garandgeväret, i kaliber .30–06, tillverkat av John Garand och matat från ett åtta-skotts-magasin. Man hade även det från första världskriget den berömda Browning BAR M1918A2 (Browning Automatic Rifle) utvecklat av John Moses Browning. Detta vapen, också i kaliber .30–06, kunde skjuta helautomatisk eld och matades med ett 20 skottsmagasin.

Ryssland hade utvecklat och antagit sitt SVT-gevär (Samozaryadnaya Vintovka Tokareva) av Fedor Tokarev 1938 och detta benämndes SVT-38. Man uppdaterade geväret 1940 och det fick nya namnet SVT-40 och tillverkades i mer än en miljon exemplar fram till 1945.

Tyskland var inte lika snabba men fick sitt Gewehr 41 antaget 1942. Geväret tillverkades av Walther i kaliber 7,92x57mm. 1943 uppdaterades vapnet och kallades Gewehr 43.

I Sverige var försvarsmakten nöjd med vår Mauser m/96, som var ett mycket bra repetergevär i en bra kaliber. Militären insåg dock 1938 att de var tvungna att titta på att utveckla någon form av automatgevär som komplement till repetergevären, och eftersom kriget rasade i Europa var det bråttom.

På rekordtid tog svenska försvarsmakten in ett antal halvautomatiska gevär för tester och det man till slut antog var konstruerat av Erik Eklund på AB J.C. Ljungmans Verkstäder i Malmö. Vapnet benämndes AG m/42. Ljungmannverkstäderna hade ingen tidigare erfarenhet av att konstruera vapen, men det vapen som antogs var designmässigt ett relativt bra gevär där det bland annat lånade lite design från SVT-geväret avseende gassystemet. Tillverkningen skedde i rasande tempo på Carl Gustafs gevärsfaktori i Eskilstuna och cirka 30 000 vapen tillverkades under 1943.

AG m/42 har en enkel gasuttagsmekanism. När kulan passerar ut genom pipan, leds en liten del av gasen

tillbaks via ett litet hål till mekanismen. Där kommer gaserna ut genom gasröret och trycker på en liten "kopp" på slutstycket och gaserna kastar tillbaks slutstycket som i sin tur kastar ut tomhylsan och när det når sitt bakersta läge så skjuter en fjäder fram slutstycket igen som kamrar en ny patron och är redo att avfyras igen.

Detta är vad som kallas ett lågtryckssystem, eller "direct impingement" och är det system som Eugene Stoner designade för sina AR15 och AR10, dvs det som idag sitter i M16/M4. Systemet är bra, men har sina nackdelar i att lådan och slutstycke blir utsatt för hård nedsmutsning när man leder krutgaserna rakt in i lådan. Dessutom kan systemet bli väldigt varmt av intensiv eldgivning, vilket också sliter på delarna.

Svenskt AG m/42 AM.045338

När AG m/42 togs i bruk upptäcktes ett antal barnsjukdomar hos vapnet som måste åtgärdas. Magasinet kunde alldeles för lätt tappas ur vapnet om man kom åt magasinsspärren, och detta magasin var egentligen inte tänkt att tas ur vapnet, utan fyllas på med de patronramar som fanns för gevär m/96. Gasröret som ledde krutgaserna tillbaks in i lådan för omladdningen var gjort i stål och tenderade att rosta. Kåpan som man skulle greppa med händerna vid laddning och dra tillbaks för att ladda och göra patron ur var för hal, speciellt på vintern när den blev fuktig. Slutligen var läskstången som medföljde vapnet för klen och behövde uppgaderas. Detta var kanske inte konstruktionsmissar, utan förbiseenden som ibland inte kunde upptäckas förrän vapnet används av trupp. Med tanke på hur snabbt detta vapen konstruerades och antogs och tillverkades, är det dock inte konstigt att några saker förbisågs.

I början av 50-talet byttes gasrören ut mot rostfria sådana, två stycken metallknoppar lades till på kåpan, läskstången byttes ut mot den som satt på gevär av typ m/38 och en extra magasinsspärr på magasinets framsida lades till så det inte hade så lätt att trilla ur. Dessa förändringar tog hand om de barnsjukdomar som fanns hos AG m/42. Samtidigt som dessa förändringar gjordes, passade man på att justera rekylfjädrarna, avfyrningsmekanismen samt utdragaren. Med alla dessa förändringar så lades beteckningen "B" till vapennamnet och 1953 döptes det nya vapnet till AG m/42B vilket stämpelades in på ovansidan av vapnet för att särskilja dem från A-varianten.

DET SVENSKA AUTOMATGEVÄRET AG m/42 OCH m/42B

1: Nytt rostfritt gasrör.

Ammunitionen till vapnet var från början projektil m/94, en rundnoskula på 10,1 gram som använts i mauser m/96. Försvarsmakten hade emellertid börjat använda sig av en så kallad torpedkula som vägde 9,1 gram och som hade bättre ballistiska egenskaper.

1941 antogs den i svenska försvarsmakten som projektil m/41, men själva patronen kallades fortfarande m/94. Eftersom det under en viss tid fanns såväl projektil m/94 som m/41 i försvarsmakten och dess ballistik skilde sig markant åt, var man tvungen att ha två olika inställningsmöjligheter på AG m/42B, där man kunde skifta mellan en inställning som fungerade för rundnoskulan, angiven som en liten rundnosymbol på siktet, eller torpedkulan, angiven som en liten "torped"-symbol. Justerratten på siktet skruvades av och sedan vred man hela innerringen ett halvt varv och bytte från inställning för rundnos till torped. Detta tar några minuter och kräver lite verktyg, så det var inget man gjorde i all hast mitt i striden.

Patroner på ram till AG m/42B (och Mauser m/96): m/94 med m/94 rundnoskula till vänster och m/94 med m/41 torpedkula till höger.

Sikte med val mellan rundnoskula (till vänster) och torpedkula (till höger) på AG m/42B.

Vapnet matades från ett 10-skottsmagasin som fylldes på från ovan med upphakad mekanism från samma laddramar som Mauser m/96. Två ramar om fem patroner var trycks ner i magasinet till en maximal kapacitet av 10 patroner.

Påfyllning av blinda patroner i 6,5x55 mm på laddram, AG m/42B (AM.067225)

Patronram om fem patroner appliceras.

Patron ur gjorde man med hjälp av slutstycket och matade ut patron för patron. Därefter skulle man trycka ned patronföraren och försiktigt släppa fram slutstycket. Vid detta förfarande var det viktigt att säkringsomställaren var ställd på "säkrad", annars kunde slutstycket slå igen över tummen när man tryckte ned patronföraren och man fick vad som i soldatmun kallades för en "AG-tumme" vilket var en synnerligen blodig historia med tanke på kraften i slutstycket och dess fjäder.

Vid patron ur måste man vara försiktig så att man inte gör detta med osäkrad mekanism när tummen trycker ned patronföraren. Då får man en "AG-tumme" när mekanismen slår igen.

AG m/42B användes i den svenska krigsorganisationen under stor del av efterkrigstiden. Vapnet fick även sin beskärda del av verklig strid, då dessa vapen användes av den svenska FN-trupp som tjänstgjorde i Kongo under operation ONUC (Organisation des Nations Unies au Congo) 1960-64.

AG m/42B i modern tid

Vapnen blev så småningom obsoleta och togs ur krigsorganisationen i takt med att AK4 kom 1964. AG m/42B fick emellertid en renässans som inskjutningsvapen på PV-pjäs 1110. I denna roll pipades vapnet om till kaliber 7,62x51 mm och fick ett större magasin om 20 patroner. Vapnet monterades därefter på ovansidan av PV-pjäsen eldrör. Funktionen var att inskjutningsvapnet var samskjutet med PV-pjäsen och man började med att skjuta en spårljuskula mot målet. Om denna spårljuskula träffade visste man att man låg rätt och avfyra därefter PV-pjäsen.

PV-pjäs 1110 monterad på hjulfordon 1110.

FOTO: JORCHR/WIKIMEDIA COMMONS

Skytte med PV-pjäs 1110, med inskjutningsvapen AG m/42B i 7,62x51 mm på ovansidan.

FOTO: JORCHR/WIKIMEDIA

När Ak4 togs fram och testades (vilket vi berättade om i Slagfjädern 1/2017), var ett av övriga vapnen som testades fm/57, vilket var ett modifierat AG m/42B med ett 20-skottsmagasin. Som man ser på bilden är mekanismen på vapnet lik en AG m/42B. Vapnet testades, bland annat av jägarförband, men blev aldrig antaget.

fm/57. Notera likheten i mekanismen med AG m/42B

BILD: ESKILSTUNA STADSMUSEUM

AG m/42B tillverkades ett tag på licens av Egypten som kallade vapnet för "Hakim" och gjorde den i kaliber 8 mm Mauser eller 7,92x57mm. Hakim tillverkades under 50 och 60-talet i totalt ca 70 000 exemplar.

Idag används inga AG m/42B inom den svenska försvarsmakten. Däremot har de ett gott rykte som ett bra vapen för sin tid och är mycket omtyckta bland annat i USA där de betingar ett högt pris, trots ett antal krossade amerikanska tummar. I Sverige infördes en regel som förbjöd att man fick ha AG m/42B som jaktvapen och det finns inga skyttegrenar som omfattar detta vapen, varför användandet av detta fina vapen är tämligen låg i Sverige.

Vapnet är välgjort, skuter en potent kaliber och rekylen är tack vare den halvautomatiska mekanismen och den portade pipan obefintlig. Påfyllning av patroner med ramar är med övning relativt snabb (akta tummen). Eldkraften hos en svensk skyttegrupp anno 1950 med AG m/42B var betydligt högre än hos samma grupp utrustad med Mauser m/96. ■

Källhänvisningar:

<http://www.gotavapen.se>

Vissa bilder på vapen är tagna med vänlig hjälp av Armémuseum. Vapen och andra föremål finns tillgängliga på

<http://www.digitaltmuseum.se> och alla är sökbara via identifikationsnummer för vapnen (AM-nummer) som finns angivet i bildtexten. På Armémuseum finns stora och spännande samlingar. Traditionellt har dessa i första hand visats i urval i utställningar och böcker. Stora delar av samlingarna har därför sällan eller aldrig blivit visade för den intresserade allmänheten. Målet med www.digitaltmuseum.se är att bland annat Armémuseums samlingar ska vara tillgängliga för alla intresserade, oavsett tid och plats. Förhoppningen är att samlingarna nu enklare ska kunna användas för bildsökning, fördjupning, studier, undervisning och gemensam kunskapsupbyggnad.

Ett stort tack går även till Erik och hans AG m/42B som hjälpt till med många av bilderna i denna artikel.

Den B18B som bärgades i Härnösands hamn på Flygvapenmuseet i Linköping.

FOTO: MALIN LINDER

Var störtade Röd Niklas?

Slagfjädern 1-2016 innehöll en artikel med samma rubrik som här. Den handlade om hur tio fabriksnya flygplan lyfte från Hallands flygflottilj i februari 1946 för att flyga till Kiruna, men inget av flygplanen kom fram. Endast ett återvändande oskadat, ett återfanns 33 år senare – och ett flygplan saknas än idag. Författaren blev redan som flygintresserad åttaåring fascinerad av rapporteringen om den misslyckade flygningen och senare bärgningar. År 2015 upptäcker han i arkiv och gamla tidningsklipp att det finns sammanhängande kedjor av iakttagelser, som kan peka på var denna saknade Saab B 18B kunde hittas.

TEXT: HENRIK OJA BARKMAN

Dessa fabriksnya Saab B 18B och deras besättning- ar skulle delta i en månadslång vinterövning. för att bekanta sig med de nya maskinerna. Resan norrut gjordes med deras åtta B 18B, flottiljchefen i sin egen B 18B och en B 3 som transportflygplan. De skulle mellanlanda i Luleå. Strax söder om Piteå (5-10 minuters flygtid till Luleå) ökade snöfallet kraftigt, det var som att flyga in i en mjölsäck. Division- chefen försökte först gå runt snön, men gick till slut i höjd med Ånger-

manälvens mynning med orden "Nödlunda där ni kan!"

Två flygplan landade på isen i Norasundet vid Torrom, varav det ena slog runt efter att ha skurit ner i en råk. Två flygplan landade på Ångermanälven i närheten av Ramviks såg. Två flygplan cirklade några gånger på låg höjd över Härnösand innan de buklandade på isen i djuphamnen. Ettan i den roten har aldrig återfunnits. Transport- flygplanet landade oskadat på Storsjön söder om Härnösand.

Ytterligare ett flygplan har aldrig

återfunnits.

Det kom in många och motstri- diga rapporter om sedda och hörda flygplan från området mellan Älvros i söder och Hoting i norr. Där obser- vationerna bedömdes vara intressan- ta skickades både Hemvärn och lokalbefolkning ut som sökpatruller, och när det under tisdagen var flyg- väder igen skickas allt med vingar upp i luften för att spana. Ingenting hittades. Eftersom flygplanet inte har hittats på 70 år kan man nog ute- sluta att det ligger på land.

Efter sju decennier av skogsbruk, jakt, fiske, bärplockning och friluftsliv borde det mesta av marken ha gått igenom. Det kan inte heller ha landat nära bebyggelse. Det i mina ögon sannolikaste är att de har landat på havet, i en sjö, en älv eller en myr och sedan gått genom isen senast när det blivit vår. Där både observationerna och händelseför- loppet samtidigt tar slut har jag på satellitbilder sett någonting som liknar både ett flygplan och en haveriplats.

Fynd i myren?

Det finns någonting i myrens djup, och jag är nu helt övertygad om att detta någonting är ett tvåmotorigt propellerflygplan som sjunkit före 1965.

I september år 2016 öppnade Lantmäteriet sin skattkammare och lade ut historiska flygbilder. När jag jämförde den av mig misstänkta landningsplatsen dåtid (fotoår 1965) med nutid blir det uppenbart att någonting har rört om kraftigt i gyttnan.

En fjällmyr växer normalt extremt sakta, i bästa fall någon millimeter per år, och den här är inget undantag – så när som på den myrdel som jag är intresserad av. Där har vi kraftig tillväxt och förändring. Befintliga tuvor har blivit större, nya tuvor har tillkommit, och det ser även ut att ha hänt saker under ytan. Jag kan inte tänka mig någon annan orsak än att en stor händelse har rört

Den förmodade nedslagsplatsen. FOTO: HENRIK OA BARKMAN

orsak än att en stor händelse har rört om i gyttjan, så att fräscht material har nått ytan.

På ytan går det att se en tydlig rak kanal som leder från nordost till avtrycket av babords motor. Den motorn var alltså sannolikt igång. Mindre tydligt, men ändå synligt, är två med den parallella linjer, som leder till avtrycken efter nosen och styrbordsmotorn.

Denna insikt ledde till ett nytt besök på platsen i oktober, med ny sondering bland tuvorna. Längre sond i år än förra året, 2015, men botten är fortfarande inte hittad. Strax framför avtrycket efter vingen tog det stopp på 2-2,5 meters djup.

Ett mycket hårt skikt, som ändå gick att bryta igenom med hel kroppsvikt vertikalt på en sond med diameter på någon under en centimeter. Skiktet var någon, eller några få, decimeter tjockt och på andra sidan gick det mycket lätt. Lös gyttja eller fritt vatten.

Ännu intressantare är att när sonden skulle tillbaka greppade skiktet så hårt om sonden (läs en skarvhylsa) att nedersta sektionen lossnade från infästningswiren och blev kvar i

djupet. Det är svårt att inte tänka på de hullingar man får när man sticker igenom en plåt. Tyvärr gjorde detta sonden oanvändbar för vidare undersökning.

Det här stämmer fint ihop med en sondering förra sommaren, då det tog emot på 1,5-2 meter där babords stabilisator borde vara. Då försökte vi dock inte trycka igenom. Däremellan, och runt omkring, är det mer än fem meter gyttja.

Slutsats: Ett tvåmotorigt propellerflygplan som sjunkit före 1965

Det som talar för att det är Röd Niklas, den Saab B 18B som med tre mans besättning försvann i snöstorm 1946 är att i gryningen morgonen efter försvinnandet såg två kvinnor i byn Storåbränna ett mystiskt eldsken i bergen.

Så som eldskenet beskrevs (intensivt, intensivt rött, falnar fort) kan det ha varit en nödraket, och en nödraket i den riktning båda pekade ut kan inte ha kommit från någon annan plats än här. Höger, vänster eller bortom skulle ha skymts av

terräng, och ett haveri eller en signaleld hitom skulle ha hittats fort.

Om det är Röd Niklas har jag ett möjligt händelseförlopp, som bygger på vittnesmål i haverirapporten och från vägen, terrängen och ett enkelt misstag och ett försök att korrigera det som skulle placera dem just här, eller max några kilometer bort.

Flygspaning inleddes senare när vädret var flygbart, flera dagar efter försvinnandet (i snöstorm och sträng kyla). Då var flygplanet helt över-snöat och omöjligt att upptäcka.

När våren sedan kom sjönk flygplanet snabbt i den lösa gyttjan, men det finns uppgifter om att minst en person har sett ett i en tjärn sjunket flygplan från kriget i det här området. Exakt var och exakt när det har försvunnit i decenniernas töcken.

Det finns ingenting som tyder på att besättningen lämnat flygplanet. Förmodligen var det enda väderskydd i den pågående snöstormen, och det går inte att från platsen avgöra åt vilket håll civilisationen ligger. ■

FOTO: LARS GRIKO

Livgardet och Hemvärnet under Aurora 17

Aurora 17, eller Försvarsmaktsövning 17 som var den formella benämningen, hade drygt 19 000 deltagare. Detta var den största svenska övningen sedan övning Orkan 1993. Deltagande länder förutom Sverige var USA, Frankrike, Danmark, Estland, Finland, Norge och Litauen. Sammanlagt var cirka 1500 deltagare utländska, med USA som i särklass störst.

Ett amerikanskt mekaniserat skyttekompani reducerat med en mekaniserad skyttepluton och förstärkt med en stridsvagnspluton M1A1 ingick. Inklusive stabs och underhållsdelar räknade kompaniet in 178 officerare och soldater.

Under övning Aurora ingick kompaniet i den nyuppsatta 12. Motoriserade skyttebataljonen vid Livgardet. Bataljonen har nyligen tillförts pansarterrängbil 360, främst

till de tre ingående skyttekompanierna. Gula brigaden finns inte längre men denna bataljon kan ses som en värdig arvtogare.

Vid den här övningen fanns ett sammanslaget stab- och underhållskompani med granatkastarpluton, pionjärpluton och ledningspluton insatt. Ett svenskt motoriserat skyttekompani fanns samt det amerikanska mekaniserade kompaniet som ytterligare en del av bataljonen. Under övningen utgjorde den 12. Motoriserade skyttebataljonen fiendestycka till den svenska andra brigaden.

Övningen genomfördes inledningsvis på välkänd mark på Kungsängens övningsfält. Där övades fördröjningsstrid med inslag av skarp vägbankssprängning, minborrning i asfaltsvägar på övningsfältet och fördröjande fältarbeten.

Övningsförutsättningarna var mycket goda, och en stor eloge gavs till Livgardets personal, som möjliggjorde detta, av de deltagande förbanden. Staket och andra icke hindrande eller fördröjande terrängföremål fick köras ned där så behövdes.

Den andra delen av övningen utspelade sig i Nyköpingstrakten på civil mark. Detta var de amerikanska

deltagarna mäktade förvånade över. Det skulle aldrig kunna genomföras på det sättet i USA enligt dem.

Trots att vägarna inte var avstängda och med gott om civil trafik får övningen ses som fullt genomförbar, även med strid längs väg med civil trafik. Stor hänsyn visades av både civila trafikanter och militära deltagare. Den insatta hemvärnsbataljonen från Sörmlandsgruppen fick vara med om en luftlandsättning med helikopter som de sent kommer att glömma. Även de amerikanska stridsfordonen anföll igenom området vilket gav de sörmländska hemvärnssoldaterna mersmak.

FOTO: AGNEA CEDERVALL

Hemvärnssoldater bygger tillfällig bro på Kungsängens övningsfält.

FOTO: AGNEA CEDERVALL

En glad hemvärnssoldat från Stockholmsbataljonen bevakar när det läggs stridsvagnsminor på Bromma.

Pansarterrängbil 360 finns för närvarande på P 7 och Livgardet. Sammanlagt köptes 113 enheter i fyra olika versioner. Den nyuppsatta 12. motoriserade skyttebataljonen har tagit över fordon från P 7. Stridsvikten är 27,5 ton och vagnen är beväpnad med en tung kulspruta med kaliber 12,7 mm i en särskild vapenstation.

FOTO: LARS GREKO

Svenska Leopard 2 (Strv 122) stridsvagnar framryckte på E 18 som tillfälligt var avstängd från övrig trafik.

FOTO: LARS GREKO

De amerikanska M1A1 stridsvagnarna med sina 61,3 ton i modifierat skick körde fast ordentligt på Livgardets övningsfält vid Kungsängen. Oxmossen kommer dessa besättningsmedlemmar från Minnesota aldrig att glömma.

FOTO: LARS GREKO

En amerikansk M 88 bärgningsbandvagn med en vikt på 70 ton drog upp stridsvagnen med 140 tons dragkraft. Efter 24 timmars besök på verkstad var stridsvagnen åter i elden igen.

FOTO: LARS GREKO

Det svenska artilleriets senaste tillskott Archer snabbgrupperad längs E 18. Vagnen är byggd på ett Volvo dumperchassi och har en totalvikt på 34 ton. Eldröret är lika långt som på de nya finska K 9 pansarhaubitsarna (L/52).

FOTO: KARIN MALMSTRÖM/FÖRSVARSMAKTEN

Vintergatan 2018

hålls lördagen den 27 januari 2018

Vintergatan är den årligen återkommande skyttetävlingen i mörker på Livgardets område i Kungsängen. Samlingspunkt och sekretariat är Tranbygge på övningsområdet.

Lag om 4 medlemmar kan anmälas och skjuter samtidigt. Skyttarna organiseras i omgångar om tolv. Försvarsutbildarna i Stockholms och Södermanlands län ansvarar för och organiserar övningen.

Följande riktlinjer gäller:

- Maximalt 120 deltagare fördelat på 10 lag.
- Tävlingen är individuell, lag kan anmälas (högst 4 man), förening/-förband kan ha flera lag. Anmälda lag tävlar i samma omgång.
- Indelning sker av sekretariatet före start, reserver må kallas.
- Start för närvaroanmälan på Tranbygge kl 14.00
- Avgift om 100 kr/deltagare tas ut.
Betalas kontant vid närvaroanmälan på Tranbygge
- Ingen reseersättning
- Alla funktionärer och tävlingsdeltagare ska vara medlemmar av en frivillig försvarsorganisation för att vara försäkrade i samband med tävlingen
- Endast föranmälda får delta. Tävlingsdeltagarna skall ha befattning i Hemvärnet/FM (med godkänd säkerhetsklass lägst RK 3) eller vara godkända av förbundsstyrelsens AU.
- Vapen är Ak 4, Ak 5
- Antalet stationer är åtta + inskjutningsstation
- Anmälan senast 24 januari till stockholm@forsvarsutbildarna.se
- För senaste information och eventuella ändringar, se förbundets hemsida.

Hjärtligt välkomna!

Johan René
Övningsledare
Förbundsstyrelsens ordförande

Intervju med Mikael Smedin

- ny chef för Sörmlandsgruppen

De tre utbildningsgrupper som Förbundet samarbetar med har alla fått nya chefer. Vad passar bättre än att en tidigare chef för Livgardesgruppen, Jan Forsberg, intervjuar de nya. I Slagfjädern 3-2017 hade han talat med den nye chefen för Livgardesgruppen. I detta nummer är Södermanlandgruppens nye chef Mikael Smedin intervjuad.

Lett stilla regn med iskalla regndroppar tog överstelöjtnant Mikael Smedin emot i det gamla Svältenlägret, där Sörmlandsgruppen huserar sedan länge. Man kände sig extra varmt välkommen i stugvärmen denna kulna novemberdag.

Mikael tillträdde som chef för utbildningsgruppen i Strängnäs den 20 november 2016. Sedan drygt ett år har han fått erfarenheter från sin nya befattning. Han redovisar engagerat Sörmlandsbataljonens insatser under den senaste Försvarsmaktsövningen Aurora 17. En mycket bra övning för hemvärnsbataljonen som hamnade i händelsernas centrum mer än en gång.

Mikael föddes 1962 i järnvägsknutpunkten Alvesta i Småland. Han växte däremot upp i Åkarp utanför Malmö. Den militära karriären började 1981 som KB-elev vid I 11 i Växjö. Efter kadettskolan

började Mikael en fortsättning i den nya befälsordningen NBO och blev officer 1984 efter genomgången krigsskola Karlberg.

Trupptjänsten vid I 11 var blandat skytte- och spaningstjänst inom ramen för IB 77 som den nya brigadtypen hette. Efter nedläggningen av I 11 i Växjö började Mikael tjänstgöra vid Ing 2 i Eksjö.

Vid förra Försvarsmaktsövningen "Orkan" 1993 tjänstgjorde Mikael som fördelningsingenjörbataljonschef. Under åren 1996-1998 genomfördes den 2-åriga högre stabskursen och efter den flyttade Mikael till Strängnäs för att tjänstgöra vid staben för 4. Fördelningen.

Redan år 2000 blev han stabschef vid dåvarande S 1 i Enköping. Efter en utlandsmission hamnade Mikael så småningom vid högkvarteret HKV i Stockholm för att stanna där till 2015.

Sammanlagt fyra utlandsmissioner har han hunnit med och den senaste var i Sydsudan.

Mikael bor i Strängnäs och har två vuxna barn. Han är särbo och säger samtidigt att han har inga fritidsproblem med en glimt i ögonen. Hans fritidsintressen är nämligen skogsbruk, biodling och resor.

Som avslutning berättar han att bataljonen har en hög personaluppfyllnad. Han ser som sin viktigaste uppgift att försöka öka engagemanget ytterligare för att bibehålla en hög kompetensnivå. Efter en intensiv höst har ett rekordstort antal intresseanmälningar kommit till Hemvärnet. I och med Aurora 17 är det en utmaning att fylla upp förbandet ytterligare. ■

Text o foto: Jan Forsberg

Adventsvespern i Gustaf Adolfskyrkan

Ett av årets stora arrangemang för Livgardets Officerares Veteranförening (LOV) är adventsvespern i Gustaf Adolfskyrkan. Den senaste den 2 december 2017 blev också den sista i LOV:s regi, men därför inte den sista i en lång rad med anknytning till Livgardet.

Det finns idag tre kamratföreningar vid Livgardet: Sveagardesföreningen, Livgardets Officerares Veteranförening och Livgardets Dragoners Kamrat- och Veteranförening. Dessa går år 2018 ihop till en enda, gemensam kamratförening, Livgardets kamratförening. De tre föreningarnas många traditioner kommer att smältas samman och en som självklart måste finnas kvar är adventsvespern i Gustaf Adolfskyrkan.

Gustaf Adolfskyrkan

Gustaf Adolfskyrkan tillhör numera – sedan år 1951 – Oscar församling, men den var ursprungligen Livgardets kyrka och uppfördes med bidrag i pengar och arbete från regementet. När insamlade och statliga medel inte räckte för kyrkans uppförande bidrog officerskåren från sina kassor.

Kyrkan invigdes den 6 november 1892. Träarbetena i kyrkan är utförda av regementets slöjdskola. De meniga soldaterna var fast anställda före den allmänna värnplikens införande år 1901 och fick yrkesutbildning inför kontraktstidens slut. Andra soldater arbetade som murare, snickare och hantlangare.

Särskilt intressanta träarbeten är de rikt och individuellt dekorerade kyrkbänkarna. De har fantasifigurer på armstöden och ugglor på krönen och utfördes av soldaterna i

slöjdskolan ledda av löjtnanten John Klingspor, som var en skicklig träsnidare.

Adventsvespern

Vesper är som bekant en afton-gudstjänst eller aftonsång (vesper är latin för afton) med tonvikt på musik och sång. LOV:s vesper hålls tidigare på eftermiddagen, men mörkt är det ändå på eftermiddagen lördagen före första advent.

Adventsvespern i Gustaf Adolfskyrkan präglas av musik och sång med inslag som återkommer varje år. Den inleds med Livgardets igenkänningssignal och avslutas med tapto på trumpet. Fanvakt ur Svea Livgardes Musketerarkår deltar. Två musikaliska inslag sätter sin prägel på vespern och är alltid mycket uppskattade: Poliskören i Stockholm och musiker från Lilla Akademien. Lilla Akademiens medlemmar, från

Slagfjädern 100 år

Under år 2018 kommer den hundraåriga årgången av Slagfjädern att publiceras. Vid tiden för tidningens första nummer var första världskriget slut. Stockholms Landstormsförening hade bildats 4 april år 1908. År 1916 blev denna Stockholms FBU-förbund och 2009 Försvarsutbildarna i Stockholms län och sedan Försvarsutbildarna Stockholm och Södermanland.

En regelbunden publikation "Meddelanden från Stockholms Landstormsförening" hade publicerats redan år 1916. Namnet Slagfjädern började användas av förbundet år 1951, efter att tidigare ha varit namnet på landstormsungdomarnas tidning.

Från 1972 till 2005 var Ingvar Hansson Slagfjäders redaktör. Han formade Slagfjädern till vad tidningen är idag: Ett band mellan den enskilda föreningsmedlemmen och Förbundet, ett forum för dialog mellan enskilda medlemmar och mellan dem och funktionärerna, samt en kanal för Förbundet att nå ut till omvärlden. Förbundet kan informera och påverka andra förbund, frivilligorganisationer

Ingvar Hansson

Rolf Dhejne

Thomas Eckered

andra än Försvarsutbildarna, Försvarsmakten, politiker och media. Vi berättar att Förbundet finns och vad vi gör.

Redaktörskapet togs över av Rolf Dhejne år 2005. Samtidigt ändrades formatet till A4 och färgtryck infördes. Av reaktionerna från både regelbundna och tillfälliga läsare har vi förstått att Slagfjädern nu syns, läses och uppskattas långt utanför den egna medlemskretsen.

Den distribueras till medlemmar i andra förbund (Uppland, Gotland, Västmanland, Värmland och Luftvärnsförbundet), till Försvarsmaktens förband och staber och till opinionsbildare.

Därmed har Slagfjädern också blivit en av Förbundets

dyrare aktiviteter. Förbundsstyrelsen studerar hur kostnaderna för tidningen skall kunna minskas utan att kvaliteten sjunker. ■

Thomas Eckered
Slagfjäders redaktör från 2007

under sju år gamla, deltar med orkestrar och solister.

Advents betraktelsen hölls av Livgardets präst Lisa Mobrand, hemkommen från sin utlandsmission.

Veteranstöd Rapid Reaction

LOV samarbetar med Veteranstöd Rapid Reaction, som förmedlar ekonomiskt stöd till veteraner som deltagit i svensk militär verksamhet utomlands. Kollekten från adventsvesperen går till denna organisation. Att ha deltagit i en svensk mission utomlands leder inte bara till ära och uppskattning, utan kan ibland också leda till ekonomiska, sociala och psykiska problem. Veteranstöd Rapid Reaction kan hjälpa i sådana lägen.

Ge bidrag genom plusgiro 708415-5 och Swish 1234704862. ■

Text o foto: Thomas Eckered

LOVs ordförande Michael Moorgrove avtackar Poliskören.

Vad händer hos Försvarsutbildarna Gotland?

FOTO: MALIN LINDER

Årets Höjdpunkter: Riksstämman och Försvarsministerns besök på Fårö Kursgård 2017

Hej alla försvarsutbildare!

Den absoluta höjdpunkten för oss i år var att för första gången på 25 år få arrangera Försvarsutbildarnas Riksstämma på Fårö kursgård.

Vi fick efter detta ett officiellt tack från generalsekreteraren Bengt Sandström för det utomordentliga sättet vi hade organiserat och genomfört detta arrangemang. Alla var jättenöjda med kursgården och det varma mottagandet de fått. Vi skall vara mycket stolta och glädjas åt det fantastiska arbetet vi alla gjort tillsammans för att nå till dessa höjder.

Trivselhelgen i april var starten på detta fina år. Över 40 försvarsutbildare samlades och gjorde ett jättearbete för kursgården, förberedelser inför Riksstämman, terrass utanför Lansa och Råven och en

massa genomfördes med stor glädje av deltagarna.

Lördagen den 16 september genomfördes Fårömarschen med över 50 deltagare, deltagarantalet ökar varje år på våra medlemsaktiviteter.

Inför nästa år återkommer allt det som nämnts ovan, så anmäl er till våra sammankomster enligt nedan. Glädjande för året är att vi har en liten men positiv ökning av medlemsantalet.

Utbildningar som vi har tilldelats preliminärt 2018

Grundläggande utbildning för frivilliga, GU-F, hemvärnssjukvårdsutbildningarna, försvarsinformationskurs steg 3, CBRN-kurs, Miljö och hälsa och två Military Weekend gör att vi har en stabil grund att stå på.

Vi skall också starta civila kurser för Myndigheten för samhälle och beredskap, MSB. I första läget är det kursen "För din säkerhet" som kommer erbjudas allmänheten på Gotland. Jens Werkander är utsedd som ansvarig för detta projekt med civila kurser.

Vad händer på Fårö kursgård?

Kursgårdens höjdpunkt var när Föreningen Sveriges Sändare Amatörer, SSA, hade sitt årsmöte, där medlemmen Peter SM4HCF=Försvarsministern deltog. Försvars-

ministern höjde kursgården till skyarna och skulle absolut komma tillbaka i denna härliga miljö.

Kursgården har haft ett mycket bra år och prognosen är att vi går mot ett bra plusresultat. Bokningarna inför nästa år har redan börjat komma in så vi ser fram emot ett bra nästa år.

Platschefen Lasse Weinebrandt fortsätter med upprustningen och följer en uppgjord underhållsplan, där fönster och dörrar skall bytas ut på Råven och Trälge. Altantak skall läggas på Råven. Fotbollsplanen skall iordningställas och göras attraktiv för idrott, byggnader målas och mycket mera. Husmor Anna-Greta Grund med medhjälpare gör ett utmärkt arbete och serverar en gudomlig mat.

Det är med stolthet vi kan se tillbaka på det gångna året och verkligen kan säga att Gotlands Försvarsutbildningsförbund är på stark frammarsch och att vi skall fortsätta att utveckla oss under 2018 i syfte att göra oss ännu mera attraktiva.

Tack styrelsen och övriga funktionärer för ett utomordentligt bra arbete detta år. Tack platschefen Lasse Weinebrandt för det fina arbete du och din personal gjort i år. Tack alla försvarsutbildare och övriga som under året gjort fina insatser för försvarsutbildarna.

God Jul och ett Gott Nytt År tillönskar jag er alla! ■

Jan-Eric Engström
Förbundsordförande

FOTO: JAN-ERIC ENGSTRÖM

Military Weekend på Fårö.

Slagfjädern saluterar

Finsk salut. FOTO: THOMAS ECKERED

Januari

SLAGFJÄDERN			100
'3	Thomas Widlund	Hv-HBR	70
5	Frank Hindersbo	Södermanland	50
8	Assar Åberg	Hv-HBR	70
14	Berndt Lindberg	Signal	80
14	Kent Jakobsson	Tunga	50
21	Berit Bergholtz	Träng	80
23	Lars Erik Cedermalm	KavJ	70
26	Bengt Sture Haglund	Hv-HBR	70
27	Sven Tiber	Träng	75

Februari

6	Christer Starkenberg	Art-Grk	75
6	Patrik Brofjord	Södermanland	50
7	Sigurd Löfman	Träng	75
19	Torgny Nilsson	Musikkåren	85
19	Robert Bartelt	Hv-HBR	70
22	Roger Lindekrantz	St.Eriks, Träng	85
23	Björn Kjellström	Södermanland	80
25	Sven Lind	Signal	75
25	Joakim Markus	Tunga	50
28	Lars-Göran Stenberg	Pio	75

Mars

1	Pontus Amberg	St.Eriks,KavJ	50
2	Johan Sterner	Pansar	70
3	Julius Eyem	Samhber	60
5	Gunnar Nydahl	Tunga	70
6	Bengt Osterman	Musketerark	60
10	Thomas Wiberg	Pansar	50
11	Karin Oscarsson	Södermanland	70
13	Sten Aleman	Musketerark	60
15	Steen Ottov	Skytte	60
19	Ingemar Danielsson	Märsta-Sig	85
20	Teddy Hådel	Pansar, Träng	60
21	Nils-Erik Eriksson	Signal	80
22	Runar Ekström	Signal	95
25	Anders Sandberg	Signal	60
25	Thomas Persson Cederkvist	KavJ	50
28	Jan Ekberg	Träng	80
28	Bo Eriksson	Tunga	75
28	Tom Söderström	St.Eriks	50
29	Elisabeth Marklund Sharapova	Signal	50

Två betydelsefulla medlemmar har gått bort

Två betydelsefulla medlemmar i Förbundet gick bort under november 2017.

Lars Sköld avled i en ålder av 92 år. Rolf Dhejne avled i en ålder av 77 år.

Lars Sköld var Förbundsordförande i Stockholmsförbundet (dåvarande Stockholms FBU-Förbund) under åren 1975 till 1995. Därmed är han den Förbundsordförande som har haft funktionen längst av alla. Han var också samtidigt ordförande i Förbundsstyrelsen. Under hans tid som Förbundsordförande drabbades Försvarsmakten av ekonomiska bekymmer i början av både 1980-talet och 1990-talet. Följden blev ett uppsving för den frivilliga försvarsrörelsen som erbjöd frivillig befälsutbildning till värnpliktigt befäl.

Rolf Dhejne var Förbundsstyrelsens ordförande åren 2007 till 2009 och dess förinnan Förbundssekreterare 2004 till 2007. Han var redaktör för Slagfjädern 2005 till 2007.

År 2006 initierade den dåvarande Förbundsordföranden Kim Åkerman en översyn av Förbundets verksamhet i ljuset av värnpliktens bortfall. Rolf Dhejne ledde förändringsarbetet med stor kraft och lyckat resultat. ■

Thomas Eckered

Lars Sköld

Rolf Dhejne

Slagfjädern önskar
God Jul
och
Gott Nytt År 2018
då Slagfjädern fyller 100 år